

Celostátní síť pro venkov

Zpráva z prohlídky farem podpořených z Programu rozvoje venkova a ostatních dotačních titulů

Termín: 27. 6. – 30. 6. 2012

Počet účastníků: 22 osob (viz prezenční listina)
Struktura účastníků: soukromí zemědělci - členové ASZ ČR, členové AK ČR,
členové Zelinářské unie, zástupci obecních samospráv
Program: podrobná prohlídka 19 farem podpořených prostředky z PRV
a ostatních dotačních titulů

Organizace: Poznávací zájezd byl připraven v rámci Celostátní sítě pro venkov ve spolupráci Krajské agentury pro zemědělství a venkov Ústeckého kraje a Asociace soukromého zemědělství okresu Litoměřice.

Itinerář:

27. června 2012 – zahájení, sraz účastníků v Bohušovicích nad Ohří

1. Farma Poláček, Oldřich Poláček, Hole 11, 252 64 Velké Přílepy
2. Jahodárna Vraňany, Vraňany 20, 277 07 Vraňany
3. Farma Volavec, Zdeněk Brožek, Volavec 21, 512 63 Rovensko pod Troskami
4. Luděk Ježek, Čtveřín 60, 463 45 Pěnčín u Liberce
5. Farma Filoun, Josef šourek, Plavy 3, 468 46 Plavy
6. Farma Mejsnar, Alois Mejsnar, Kunčice nad Labem 54, 543 71 Kunčice n. L.
7. Jan Basař, Prosečné 53, 543 73 Prosečné

28. června 2012

8. Statek u Dašků, Václav Dašek, Slavětín nad Metují 26, 549 01 Nové Město n. M.
9. Farma u řeky Orlice, Vladimír Macháň, Lípa nad Orlicí 60, 517 21 Týniště n. O.
10. Pavel Sotona, Trstěnice 102, 569 57 Trstěnice
11. Bezchlebova rodinná konzervárna Via Delicia, Na Farském 1, 789 01 Zábřeh
12. Manželé Löwenthalovi, Hlubčická 154, 794 01 Krnov

29. června 2012

- 13. Martin Tvarůžka, Hlubočec 34, 747 65 Hlubočec
- 14. Farma Koňákov, Gustav Kotajny, Hradištská 34, 735 62 Český Těšín – Koňákov
- 15. Farma Luční Dvůr, Vladimír Klečka, Bartošovice 256, 742 54 Bartošovice
- 16. Tomáš Ondruch, Valašská Bystřice 607, 756 27 Valašská Bystřice

30. června 2012

- 17. Zahradnictví Nedělník, Miroslav Nedělník, Otaslavice 543, 798 06 Otaslavice
- 18. Vinařství Vaďura, Jaroslav Vaďura, Mišky 677, 687 37 Polešovice
- 19. Milan Novák – NOMINAL, Vídeň 6, 594 01 Žďár nad Sázavou

- **Farma Poláček, Hole**

Projekt PRV

V rámci PRV bylo na farmě zrealizováno (případně je v realizaci) více projektů. V roce 2008 byla schválena dotace ve výši 1,4 mil. na projekt na stavbu skladu senáže. V letošním roce se realizuje o něco rozsáhlejší projekt – stáj pro 200 kusů dojnic s dojírnou pro 2 x 12 dojnic. Na tu byla schválena dotace ve výši 22% investice, úvěr na stavbu činí asi 32 mil. korun. Žádost o dotaci podávala za zemědělce poradenská firma, zemědělec zvolil strategii žádat o nižší dotaci s vyšší jistotou úspěchu.

Sklad senáže byl postaven s dotací ve výši 1,4 mil. korun.

Stáj, již jsme měli možnost vidět v počátečním stádiu stavby, bude velmi moderní a nízkoenergetická, počítá se s roštovými podlahami a kejdovým hospodářstvím. V době naší návštěvy byly na místě vedle budoucí stáje vyhloubeny dva obrovské krátery – v jednom je zahloubená jímka na kejdu, v druhém nádrž o objemu 150 m³ na dešťovou vodu, která bude využívána k oplachu čekárny před dojírnou. Kromě toho byly vyhloubeny kanály na kejdu a další podzemní části stavby. Zemědělec má kolaudaci budovy naplánovanou už na listopad 2012.

Na farmě v Holi v současnosti probíhá stavba stáje s kejdovým hospodářstvím

Historie a činnost farmy

Oldřich Poláček je členem už 11. generace Poláčků, jejichž rodová historie na statku v Holi sahá až do 17. století. Hospodařit začal v roce 1990 na 37 hektarech a s 18 zrestituovanými kravami. Půdu postupně přibírali a i počet dojnic se po roce 1992, kdy se rodina definitivně rozhodla věnovat mléčnému skotu a postavila stáj pro dojnice, rozrostl. V současnosti Poláčkové hospodaří na 390 hektarech půdy, pěstují především pšenici, sladovnický ječmen, řepku, cukrovku, kukuřici a vaječnou. Veškerou produkci je farma schopná uskladnit.

Stádo holštýnského skotu aktuálně čítá celkem asi 160 kusů, z toho asi 85 kusů dojnic. Užiteklost stáda se pohybuje kolem 11 tisíc litrů, je nutné spíše dojnice brzdit, aby se nezhoršovala reprodukce. Současná stáj už bohužel nesplňuje podmínky – je příliš tmavá a jsou zde zastaralé stavební prvky. Právě proto se Poláčkové rozhodli pro stavbu nové moderní stáje. Odbyt produkce je částečně řešen přes mléčné automaty, kterých je rozmístěno celkem pět, vždy u velkých supermarketů.

Aktivity Poláčkových ale u rostlinné výroby a chovu skotu nekončí. Nedávno byl v Holi vybudován areál pro ustájení 18 koní s veškerým zázemím včetně kryté haly a klubovny, probíhá zde také hipoterapie. Kromě sedmi zaměstnanců farmy pak pan Poláček zaměstnává dalších 35 lidí ve firmě, která provádí zemní práce a autodopravu.

Areál v Holi nabízí také ustájení koní s veškerým zázemím.

- **Jahodárna Vraňany**

Projekt PRV

Majitelé jahodárny, bratři Hančovi, úspěšně žádali o dotaci na stavbu fóliovníků – přiznány jim byly dvě dotace ve výši cca 1,8 mil. korun, což byla zhruba polovina potřebné investice. Kvůli přílišným byrokratickým požadavkům se však nakonec bratři rozhodli dotaci nevyužít a plánují postavit fóliovník pouze z vlastních prostředků. Celý podnik tedy Hančovi vybudovali bez dotací a úvěrů, z podpor pobírají pouze SAPS a i ten jsou připraveni odmítnout v případě, že se budou neustále navyšovat požadavky na vyplňování výkazů a tabulek.

Zázemí jahodárny Vraňany bude časem rozšířeno na zahradní centrum.

Historie a činnost farmy

V mrazicím boxu mají Hančovi uloženy mražené sazenice.

Bratři Hančovi se rozhodli hospodařit po ukončení školy – Milan Hanč má vzdělání ze zahradnické školy a stará se proto o výrobu a ekonomiku, bratr Radek má technické vzdělání a na starost má stroje. Po škole si pronajali dva hektary půdy a začali na nich pěstovat jahody, postupně rozšířili sortiment o další plodiny – rajčata, česnek, brambory, květák, cibuli... Pak však nastaly problémy s odbytem a nízkými cenami, takže ukončili pokusy se zeleninou a rozvíjeli už pouze pěstování jahod, s jejichž prodejem nebyl nikdy velký problém. O chod farmy se stará pouze rodina, na sezónu je nutno přijmout asi 20 brigádníků.

V současnosti mají Hančovi k dispozici asi 100 ha půdy, jahody jsou vždy zhruba na 20 hektarech tak, aby bylo zajištěno správné střídání s jinou plodinou (jahoda je na stanovišti asi tři roky, další minimálně tři roky musí být vystřídána jinou plodinou). Na zbytku výměry je obilí (ozimá pšenice a proso), část je ladem a část se pronajímá. Zhruba polovina výměry je vlastní, což je právě u jahod důležité, protože jejich pěstování je náročné na investice do půdy (investice na založení porostu vypočítává Milan Hanč na zhruba 0,5 mil. korun).

Odrůdovou skladbu mají ve Vraňanech zvolenou tak, aby sklizeň byla rozložena do co nejdelšího časového úseku – tedy od nejranějších po nejpozdější odrůdy. Výnosy se pohybují kolem 30 tun/ha (tedy několikanásobně více, než udává jako průměr statistika ČSÚ), což je vzhledem k ne zcela ideálním klimatickým podmínkám velmi dobrý výsledek. Pěstování jahod je v ČR hodně závislé na počasí, nutností je kapková zálaha a krytí rostlin před mrazem. Hančovi jsou zařazeni do systému integrované produkce a dokonce v této oblasti provozují poradenství.

Od začátku byli ve Vraňanech zvyklí lákat zákazníky přímo na farmu, takže většinu produkce prodávají i nyní přímo ze dvora (asi 50% samosběr), doplňkově prodávají na trzích. Denně se v sezóně ve Vraňanech vystřídá kolem tisícovky zákazníků, takže dalším logickým krokem je vybudování zahradního centra a rozšíření sortimentu. Už nyní Hančovi obchodují se sazenicemi – prodávají je jednotlivě zahrádkářům, ale i po tisícovkách větším pěstitelům.

Sazenice je možné koupit také mražené a v kontejnerech.

- **Farma Volavec**

Projekt PRV

Dcera zemědělce využila v loňském roce projekt PRV – podpora mladých začínajících zemědělců. Dotace byla využita na rekonstrukci a stavbu haly, celková investice byla ve výši cca 2 mil. Kč. V průběhu realizace projektu se objevily poměrně zásadní problémy – stavební firma při výstavbě udělala oproti projektu chybu ve velikosti objektu (cca 6 cm rozdíl) a financování z PRV bylo pozastaveno. Nakonec se však podařilo projekt dotáhnout do úspěšného konce prostřednictvím věcného vyhodnocení dodržení účelu

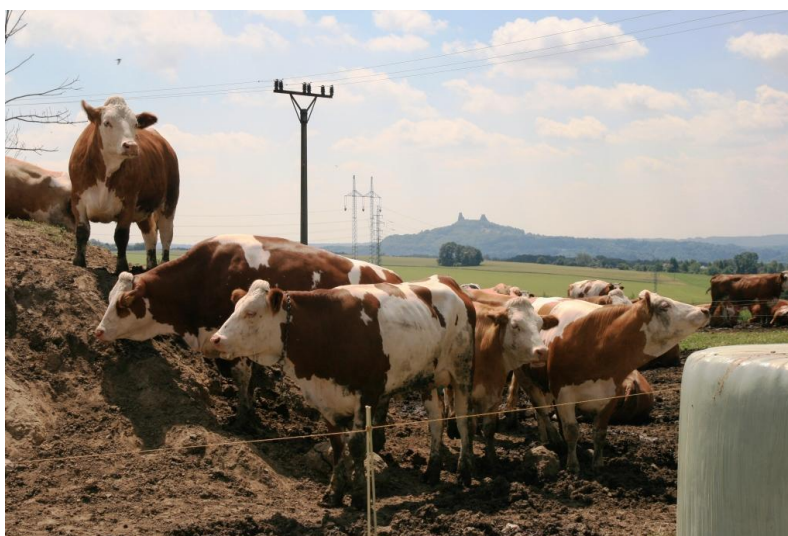

Z projektu PRV byla postavena hala na stroje.

a podmínek projektu v rámci Přezkumné komise PRV, zřízené pro takové případy z praxe na Ministerstvu zemědělství.

Historie a činnost farmy

Farma Volavec rodiny Brožkových je od počátku svého fungování v roce 1990, kdy požádala o vrácení majetku v restituci, zaměřena na chov skotu s produkcí mléka. Do roku 2002 kdy zkrachovalo místní ZD, hospodařili Brožkovi na cca 20 ha, poté došlo k navýšení na současných 240 ha. Stádo 100 kusů, převážně červenostrakatého skotu tráví celý rok ve výběhu a v zimě mají k dispozici pouze přístřešek s hlubokou podestýlkou. V budoucnu se ale počítá se stavbou nové stáje. V loňském roce byla postavena nová dojírna pro 2 x 2 kusy, což zatím pro v průměru 30 dojených krav stačí. Cílem je ale stádo postupně rozšířit zhruba o polovinu. Kromě pastvin a luk, které tvoří asi polovinu celé výměry, je půda využívána také k pěstování obilí a řepky.

Stádo skotu je po celý rok venku, v pozadí Trosky.

- **Luděk Ježek, Pěňčín**

Projekt PRV

Luděk Ježek požádal o několik dotací z PRV – účelem bylo přebudovat stavby bývalého JZD na funkční sklady na ovoce. Investice tedy byly vynaloženy jednak do opravy budov (střechy, podlahy) a také do vybavení chladicími boxy na celkem asi 800 tun ovoce. Celkem bylo v několika projektech čerpáno cca 4 mil. Kč.

Další projekt (1,5 mil. Kč) byl realizován na výstavbu nosné konstrukce sadu, kromě toho pak byly čerpány další finance na podporu budování závlah a restrukturalizaci ovocných sadů. Pan Ježek byl s čerpáním dotací vcelku spokojen a zvažuje proto další projekty. V plánu je například propojení budov chodbou tak, aby se usnadnila manipulace.

Historie a činnost farmy

Farmář svou činnost zahájil v roce 1992, kdy koupil první sad o výměře asi 1,4 ha a starý areál JZD. Postupně se dařilo kupovat a pronajímat další založené sady a pozemky, kde bylo možné sady zakládat a dnešní celková rozloha je kolem 170 ha. Největší část (asi 70 ha) je osázená jabloněmi,

mezi dalšími druhy ovoce jsou švestky, višně, hrušky, černý a červený rybíz. Nejstarší porosty jsou asi 45leté (hrušně), nejmladší jsou v podstatě úplně čerstvě vysázené (jabloně). Velká část sadů je pod závlahou, na další části se závlahy teprve dodělávají. K sadům patří také chov včel – opylování je zajišťováno buď kočujícími včelstvy, nebo čmeláky. Krycí fólie proti krupobití nejsou na farmě využívány, pan Ježek spoléhá na dobré pojištění, které má proti přírodním živlům uzavřeno.

Pan Ježek má celkem dvanáct stálých zaměstnanců, na sezónu najímá ještě další brigádníky. Ovoce je prodáváno jednak přes vlastní síť osmi prodejen ovoce, kam je zboží zaváženo vlastní dopravou a velkou část odebírá smluvně obchodní řetězec Kaufland.

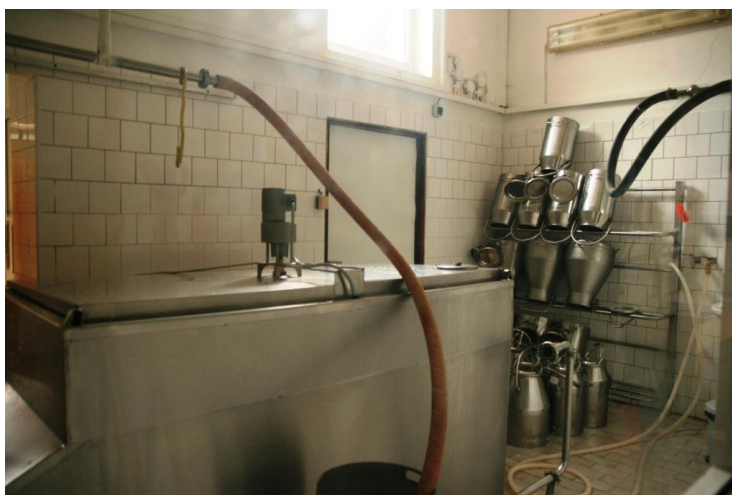

Investice z PRV byly v Pěnčíně využity především k opravě a vybavení objektů bývalého JZD.

- **Farma Filoun, Plavý**

Projekt PRV

Farma, jejíž jméno je odvozeno podle názvu kopce, na němž farma stojí, vsadila na menší projekt. Z PRV se podařilo získat dotaci zhruba 300 tisíc Kč. na vybavení minimlékárny, která je srdcem farmy. V mlékárně se denně zpracuje asi 500 – 600 litrů mléka v ekologickém režimu, což je celková denní produkce farmy. Technologie, jíž je farma vybavena, je určena pro výrobu tvarohu, sýrů, másla, podmáslí a jogurtů.

V minimlékárně se denně zpracovává produkce od 25 dojnic.

Historie a činnost farmy

V roce 1991 začal Josef Šourek hospodařit na 12 hektarech půdy v horské krajině v Plavech. O rok později rodina postavila v podstatě na zelené louce farmu a rozhodla se pro chov mléčného skotu. Počáteční problémy s platbami od mlékáren navedly rodinu na zpracování vlastní produkce v minimlékárně na výrobky s certifikátem bio. Zvolený podnikatelský záměr se osvědčil a farma nejen získává různá ocenění (Bartákův hrnec, Farma roku), ale především přízeň svých zákazníků.

V současnosti Šourkovi hospodaří na 90 hektarech převážně travních porostů a na dalších 10 ha lesa. Záběr činností je poměrně široký – kromě chovu skotu se rodina pustila do agroturistiky. Prostředí Jizerských hor je vyhledávané, na farmě proto vznikl penzion s hospůdkou. Nejen hosté penzionu mohou také využívat sjezdovku a vleč, který je bezprostředně vedle farmy – v létě se na kopci pasou krávy, v zimě se zde lyžuje. Jako doplnění činností ještě Šourkovi provozují pilu a v zimě služby pro obec.

Apartmánový penzion Filoun nemá o hosty nouzi.

Stádo mléčného skotu čítá momentálně asi 70 kusů, většinou se jedná o Holštýnské plemeno, aktuálně doplněno několika normandskými dojnicemi (speciální sýrařské plemeno). Býčci se kastrují a vykrmují, následně se nechají porazit na jatkách, kde maso i zabalí. Prodej už pak není problém – zájem o maso je velký. Odbyt mléčných výrobků se také daří – „Filounské“ produkty se prodávají v regionálních maloobchodech, v obchodě přímo na farmě a příležitostně jsou dodávány do škol, domovů důchodců a bioobchodů.

Josef Šourek už hospodářství v rámci programu PUZČ předal svým synům – jeden se stará o chod farmy a mlékárny, druhý o penzion, pilu a restauraci.

- **Farma Mejsnar, Kunčice nad Labem**

Projekt PRV

Úspěšná farma rodiny Mejsnarových žádala v roce 2007 úspěšně o dotaci z PRV na nákup technologie dojení (cca 840 tis. Kč). Jinak ale rodina celou

*Nákup technologie dojení
byl podpořen z PRV.*

farmu vybudovala bez dalších větších dotací a bez půjček – vzhledem k velikosti a zaměření farmy na produkci mléka, následné zpracování a rozvoz výrobků přímo zákazníkům je to obdivuhodné. Veškeré stavby si rodina postavila nebo rekonstruovala svépomocí.

Historie a činnost farmy

Mejsnarovi navázali na rodinnou tradici a v roce 1991 začali hospodařit. Podobně jako mnoho sedláků v té době se rozhodli pro chov mléčného skotu, což považovali za nedílnou součást hospodářství. Obdobná ale byla také negativní zkušenost s prodejem mléka, proto se vydali vlastní a zcela ojedinělou cestou. Pan Mejsnar rád vypráví, jak sedl do staré škodovky a začal po známých rozvážet mléko. Nápad se ujal a dnes farma rozváží zboží přímo do domu pěti dodávkami zákazníkům v okruhu až 50 kilometrů. Mlékárna (v provozu od roku 1997) ani nestačí vyrábět, aby byla poptávka pokryta – zboží se vyrábí na základě poptávky, největší zájem je o jogurty (asi 1.500 denně), ale oblíbený je i tvaroh, kefír, sýry nebo smetana. Celkem si výrobky pravidelně kupuje odhadem 5.000 zákazníků!

Rozvoz výrobků zajišťuje několik dodávek, nakoupit si ale můžete i přímo na farmě.

K farmě patří asi 200 hektarů luk a polí, na nichž se vyrábí převážně krmivo pro stádo 150 kusů červenostrakatého skotu. Mejsnarovi nepodlehli trendům a nadále přikrmují i zeleným krmením – za tímto účelem osívají speciální jetelotravní směsku. Farma je rozdělena na dvě části a drobnou nevýhodou je nutnost převážení mléka od kravína v cisterně do mlékárny na vzdálenost asi 2 km. O chod celé farmy se starají rodinní příslušníci, na rozvoz jsou ale najati zaměstnanci.

Červené straky jsou připouštěny mléčným plemenem Montbéliard.

- **Jan Basař, Prosečné**

Projekt PRV

Sousední farma vsadila na zcela jinou aktivitu, i když ještě nedávno zde také byl mléčný skot. PRV využili Basařovi na investici do bioplynové stanice. Tu postavili v roce 2008 s pomocí úvěru 30 mil. Kč a dotace necelých 12 mil. Kč. Výkon BPS je 250 kW a je složena ze tří částí – fermentoru (zde vzniká 70 % plynu), dofermentoru (20 % plynu) a koncové jímky, kterou už většina BPS ani nemá, protože zde vzniká už pouze 10% plynu.

Technologie BPS odpovídá místním podmínkám – využívá převážně senáž.

Basařovi při výběru technologie důsledně dbali, aby se hodila do místních podhorských podmínek a tedy aby nebylo pro její provoz nutné pěstovat v nadměrném množství kukuřici a riskovat tak na místních svažitých pozemcích vznik eroze. „Krmnou dávku“ stanice tedy tvoří 7 tun travní senáže, 3 tuny hnoje a 3 tuny GPS. O výrobu elektřiny se stará motor s životností 50 tisíc MTH, „odpadní“ teplo je využito na vytápění zázemí farmy, dílen, obytných domů a penzionu.

Motor běží nepřetržitě už 22 tisíc motohodin.

Historie a činnost farmy

Rodina Basařových hospodaří v areálu bývalého JZD. V minulosti se zabývali chovem holštýnského skotu, ale vysokoužitkové stádo se nakonec rozhodli prodat a přejít na chov masného skotu. Nyní se na pastvinách v Podkrkonoší tedy pase asi 250hlavé stádo – většinou se jedná o křížence plemen

Aberdeen Angus a Charolais, nedávno přibylo také několik čistokrevných krav Galloway. Krmiva pro skot i bioplynovou stanici vyrábějí Basařovi na 520 hektarech luk a polí, část výměry jsou samozřejmě pastviny, kde skot tráví celé léto. Po zbytek roku jsou ve staré stáji (chystá se rekonstrukce), kde se pro zajištění plynulého chodu BPS také musí shromažďovat hnůj pro letní pastevní období, kdy krávy „nevyrábějí“. Odbyt jatečního skotu zajišťuje místní řezník, který odkupuje vykrmené býky v živém a náklady na porážku bere na sebe.

- **Statek u Dašků, Slavětín nad Metují**

Daškovi dotáhli rekonstrukci původní budovy statku k dokonalosti.

Historie a činnost farmy

Rodinná farma s pohnutou historií projekt PRV nevyužila, přesto jsme se jej rozhodli do programu cesty zařadit. S pomocí operačních programů, PGRLF a především díky vlastní péči dokázali Daškovi vybudovat krásnou farmu, která se zabývá mnoha činnostmi od pěstování ostropestřce přes chov jelenů až po provoz penzionu.

Ostropestřec mariánský

Počátek hospodaření rodiny ve Slavětíně se datuje do poloviny 19. století. Statek byl úspěšný hlavně v době před druhou světovou válkou, v oboru chovu plemenných býků. V roce 1950 byl však otec dnešního majitele farmy odsouzen na 20 let za velezradu a majetek byl zkonfiskován. Daškovi se na něj mohli vrátit až v roce 1974, kdy jim bylo dovoleno zruinovaný statek odkoupit zpět. Obnova hospodářství byla zpočátku financována z pěstování žampionů, po roce 1989 a vydání 26 ha pozemků se postupně zemědělská činnost začala rozrůstat.

V současnosti Daškovi hospodaří na zhruba 300 ha ploch, z čehož je 250 orné půdy. Na ní se kromě tradičních plodin pěstuje také ostropestřec mariánský, jehož odbyt je řešen dlouhodobou smlouvou. Ostropestřec je poměrně náročné pěstovat – problémem je zejména zákaz chemického ošetřování, obtížná sklizeň (bodlinky ucpávají kombajn) a čištění a dosoušení – za tímto účelem mají Daškovi kromě posklizňové linky v hale také důmyslný systém sušení. Zadina z linky je používána jako palivo – kotelna dříve vytápěla pěstírnu žampionů, dnes je teplo využito pro zásobování penzionu.

Penzion ve Slavětíně vznikl bez podpory z dotačních fondů.

Svažité pozemky za farmou napadlo v roce 1993 Daškovi využít jako pastvinu pro stádo jelenů. Původním záměrem byl chov za účelem získávání paroží v líčí, v současnosti je ale zaměřen na produkci masa. Díky aktivitě Antibyrokratické komise Mze je od roku 2008 povoleno faremne chované jelenovité odstřelovat a díky nedávno postavené bourárně masa přímo na farmě je tak kompletně zajištěna produkce finálního produktu. Stádo asi 250 jelenů je také vítanou atrakcí pro návštěvníky penzionu. Ten Daškovi postavili v letech 2005 – 2006, když hledali alternativu za pěstování žampionů, které kvůli extrémně nízkým cenám hub z Polska přestalo být rentabilní. Penzion s 25 lůžky a s restaurací, která samozřejmě nabízí speciality z jeleního masa, se rodina rozhodla postavit bez dotací, protože podmínky dotačního titulu určeného pro tento účel byly nastaveny nevhodně.

Stádo 250 jelení zvěře se pase hned za penzionem.

- **Farma u řeky Orlice, Lípa nad Orlicí**

Projekt PRV

Tato farma v době naší návštěvy dokončovala realizaci rekonstrukce objektu na bourárnu masa. Projekt byl podpořen z PRV částkou 3,8 mil. Kč, což představuje asi 40 % celkové investice. Kompletní

náklady včetně vybavení se však pohybují kolem 14 miliónů korun. O dotaci žádal otec dnešního majitele, po jeho smrti se realizace ujal syn, který rekonstrukci objektu zdárně dokončil a bude pokračovat v otcově záměru vybudovat moderní ekologický provoz. Zde se bude produkovat kvalitní hovězí a vepřové maso s certifikátem bio. Projekt prošel na druhý pokus, a v průběhu realizace nastaly jediné problémy právě kvůli dědickému řízení, k němuž došlo v průběhu stavby.

Faremní bourárna je bezesporu dobrá investice.

Historie a činnost farmy

Novodobá historie dnešního moderního hospodářství začala podobně jako u mnoha rodinných farem – otec dnešního majitele požádal v restituci o navrácení rodinného majetku a rozhodl se navázat na hospodaření svých předků. Společně se zničeným statkem získal zpět 27 ha půdy a čtyři krávy. Nejprve se rozhodl pro chov masného skotu. Dnes pan Macháň mladší se svým bratrem hospodaří na 340 hektarech travních porostů, které spásá stádo asi 300 kusů masného skotu, především plemene Aberdeen Angus a Piemontese.

V minulosti farma prodávala pouze zástavový skot, daleko lepší je ale samozřejmě prodej konečného produktu přímo zákazníkům. Záměr je tedy takový, že vykrmený skot bude poražen na jatkách, odkud budou do bourárny odvezeny čtvrtě. Zde se nechají dostatečnou dobu zrát a následně je řezník, který je zaměstnancem farmy rozbourá a zpracuje. Kapacita jatek je asi 300 kusů ročně a kromě vlastního hovězího se zde bude zpracovávat také smluvně hovězí a vepřové.

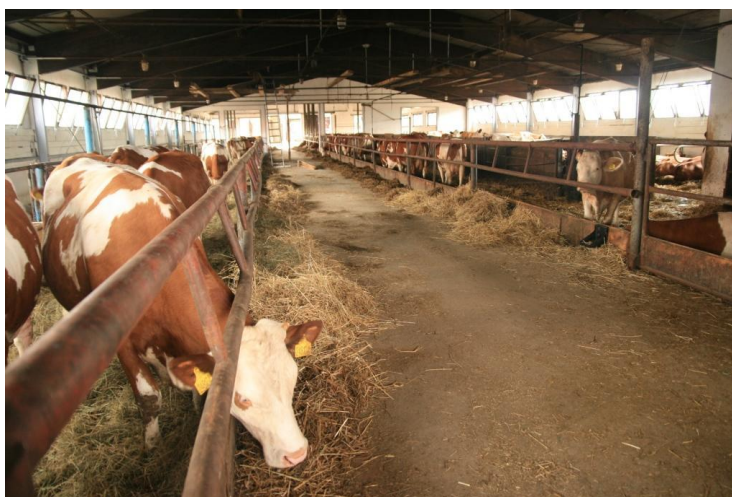
Zpočátku bude odbyt fungovat na objednávku především přes eshop, prodávat se budou převážně 10 kg balíčky masa. Postupně naběhne zpracování a bude zahájen provoz prodejny přímo v objektu, který jistě nouzi o zákazníky mít nebude, protože je bezprostředně vedle hlavního tahu na Hradec Králové.

*Stavba byla v době naší
návštěvy asi dva týdny
před kolaudací.*

- **Pavel Sotona, Trstěnice**

Projekt PRV

Mnoho projektů PRV bylo využito na stavbu nebo rekonstrukci dojírny. Takový je i případ Pavla Sotony, který na farmě v Trstěnicích chová mléčný skot. Po revoluci postavili za tzv. Kubátovy dotace zcela novou stáj pro dojnice, ta však pomalu přestává vyhovovat současným požadavkům a tak postupně probíhá její rekonstrukce. V roce 2009 byla nově vybavena také dojírna, v současnosti s kapacitou 2 x 4 stání.

Stáj pro dojnice dlouhodobě prochází rekonstrukcí.

Dalším záměrem je stavba haly na stroje – její realizace již začala. O dotaci z PRV na tuto stavbu Sotonovi nežádali, bez využití dotace se jim podobná stavba zdá proveditelná jednodušeji a také levněji, protože spoustu prací plánují dělat svépomocí.

Finance na investice Sotonovi nezískávají ani pomocí úvěrů – jejich filosofií je, že provoz farmy by měl být soběstačný a dotace na plochu a další provozní podpory by měly směřovat právě do investic do půdy a vybavení.

Historie a činnost farmy

Vybavení stroji je na vysoké úrovni, i zde byly investice bez úvěrů.

Tisíciletá historie Trstěnice je velmi zajímavá a historie hospodaření selských rodin je s ní spjatá. Rod Sotonových až do roku 1957, kdy obec postihla kolektivizace, hospodařil na 14 honech z celkových 49, které byly vyměřeny už v 11. století! Po revoluci se k hospodaření v obci vrátily pouze dvě rodiny, ostatní hospodařit nechtěli, ale zároveň odmítali nechat pozemky v družstvu. V okolí bylo proto poměrně snadné nakupovat půdu.

K restituovaným 25 hektarům půdy proto

Sotonovým poměrně rychle přibyla další výměra, až na současných 240 ha, většinou vlastních, pozemků. Nevýhodou tak rychlého získání půdy naopak bylo nedostatečné strojní vybavení k jejímu obhospodařování.

Hlavní činností rodiny je chov mléčného skotu, celkem mají asi 270 kusů červenostrakatého skotu. Užitek je poměrně vysoká – kolem 7.300 litrů, přesto pan Sotona tvrdí, že ji nijak „nešponují“, dojnice mají standardní krmnou dávku složenou z travní senáže a směsky a denně chodí po ranním dojení na 40 ha pastvinu. Tato praxe se osvědčila hlavně, pokud se týče pozitivního vlivu na končetiny, bezproblémové porody a celkový zdravotní stav.

Dojnice mají k dispozici velkou pastvinu.

Na orné půdě jsou pěstovány hlavně krmné plodiny pro skot, prodává se pouze část obilí. Celý chod farmy stíhá zajišťovat rodina se dvěma zaměstnanci.

- **Bezchlebova rodinná konzervárna Via Delicia, Zábřeh**

Velmi zajímavou zastávkou byla návštěva konzervárny v Zábřehu. Minivýrobní sídlí v malém prostoru bývalé masny pod klasickým „konzumem“, ale majitel se dvěma zaměstnanci zde dokáže vyrábět skutečné skvosty. Majitel Olin Bezchleba působil jako vývojový kuchař ve velkých potravinářských firmách v ČR i v zahraničí. Ve Francii ho zaujal fenomén farmářských produktů, trhů a pojiždných

Paštika z divočáka měla úspěch.

prodejen a rozhodl se skončit s vývojem receptur pro velké podniky a začít vyrábět přímo pro zákazníky. Na myšlenku založit firmu na zavařování ho přivedl nálezh staré kuchařky o zavařování z roku 1925, vědomosti dále získával z dalších knih nalezených v antikvariátech.

Firma zpracovává především maso, ovoce, zeleninu a volně rostoucí plody.

V současnosti vyrábějí v Zábřehu 12 stálých produktů + několik sezónních (např. chřest a rebarbora), portfolio

výrobků se ale neustále rozšiřuje, stejně jako počet zákazníků. Časem se tedy plánuje rozšíření prostor, technologie i zvýšení počtu zaměstnanců. Výrobky se prodávají především přes e-shop, část je dodávána do vinoték a obchodů s dárkovým zbožím. Výhodou je, že konkurence v této kvalitě v ČR je nulová, podobné výrobky se dosud pouze dovážely z Francie.

Základem úspěchu je podle pana Bezchleby kvalitní surovina. Ta je buď vykupována od prověřených dodavatelů (vepřové a králíčí maso, divočina, ovoce a zelenina), část se vykupuje od „sběračů“ (jeřabiny, ořechy, šípky, houby, lesní plody...). Zájem má firma také o výrobu tradičních, ale pozapomenutých lahůdek – například nakládání nezralých vlašských ořechů nebo zpracování černého kořene. Rád by také v budoucnu ve spolupráci se zemědělci sám produkoval suroviny

pro výrobu – zájem by jistě byl například o chov masných kohoutů a perliček, problém je také sehnat dobré jehněčí.

Zapomenutá surovina – nezralé ořechy.

Výroba probíhá tradičním způsobem, vše je ruční práce (sklenička se údajně během celého procesu musí vzít do ruky asi 13x!) a to se podepisuje na kvalitě produktů, ale i ceně. Srdcem výroby je zavařovačka, která zvládne 3 x 95 sklenic denně. Všechny výrobky jsou zavařovány v patentních sklenicích Weck, které pan Bezchleba zároveň prodává jako výhradní dovozce do ČR.

Paštiky, kompoty, sirupy, nakládaná zelenina a houby...

- **Rodina Löwenthalových, Krnov**

Statek na okraji Krnova je krásně zrekonstruován.

Historie a činnost farmy

Farma Löwenthalových je jednou z mála farem v našem programu, která nevyužila PRV. Z podpůrných programů využili pouze dotace úvěrů na nákup strojů a půdy. Právě v dostatku pozemků a odpovídajícím vybavení vidí rodina základ stability této farmy do budoucna. Ceny půdy na Krnovsku jsou zatím poměrně nízké, zajímavé ale je, že v sousedním regionu Polska je cena mnohonásobně vyšší.

Přestože v počátcích chtěli manželé Löwenthalovi (oba vystudovaní veterináři) chovat mléčný skot a rostlinnou výrobu přizpůsobit pouze tomu, nakonec se rozhodli vysokoužitkové dojnice prodat, výměru pozemků rozšířit a fungovat jako čistě rostlinná farma a ze zvířat si ponechat pouze několik koní. Důvodem byl problematický odbyt mléka – mlékárna nechtěla na vzdálenou a takto malou farmu jezdit.

Práci usnadňují výkonné stroje.

Na statek, který dřív sloužil jako hospoda a povoznictví, jen pár desítek metrů od Polské hranice přišli rodiče paní Löwenthalové po válce. Půda a polovina statku pak byla vyvlastněna a JZD zde chovalo krůty. V roce 1993 získala rodina zpět v restituci asi 37 hektarů půdy, zabranou polovinu dvora a pár krav. Postupně přibírali pozemky od krachujících sousedů a dnes mají asi 400 hektarů půdy na Krnovsku a Osoblažsku. Výkonné stroje pomáhají práci zvládat pouze s jedním zaměstnancem. Hlavními plodinami jsou obilí a řepka. Pšenici se daří dobře prodávat do škrobárny a lihovaru přímo v Krnově. Jinak jsou Löwenthalovi zvyklí obchodovat převážně s Poláky – nakupují od nich drtivou většinu vstupů (spolupráce s Polskem funguje velmi dobře i na úrovni regionů Asociace soukromého zemědělství, které v Polsku uzavírají smlouvy pro členy).

Löwenthalovi mají také spoustu plánů do budoucna. Na neúrodné půdě vysázeli jablečné sady, chystá se stavba dvou nových skladovacích hal a sila (zvažují požádat o dotaci, ale rozhodnout se až podle pravidel nastavených pro období po roce 2013) a v budoucnu je v plánu také pořízení peletovací linky (ta by měla zpracovávat seno ze sadů).

- **bratři Tvarůžkovi, Hlubočec**

Projekt PRV

Moderní vybavení pro uskladnění produkce bylo pořízeno s pomocí PRV

Bratři Tvarůžkovi jsou úspěšnými žadateli o dotace z PRV – v roce 2009 se jim podařilo získat dotace na výstavbu sil a skladovací haly v celkové výši asi 7,5 mil. korun. Sila jsou již v provozu, hala je těsně před kolaudací. Další čerpané peníze z PRV (1,2 mil Kč) byly použity na nákup čističky na obilí. V přípravě je nyní projekt na rekonstrukci dalších budov.

Projekty si bratři, kteří hospodaří společně, píší sami, bez využití poradenských firem. Tento postup se jim zatím osvědčil a jediný projekt, na jehož sestavení si najali firmu, byla žádost o dotaci z OP ŽP – na omezení emisí čpavku. Tato dotace je mezi zemědělci vyhlášena jako velmi obtížně dosažitelná a ani Tvarůžkovi ji nezískali. Neúspěšní také byli v případě několika podaných žádostí o dotaci z PRV do lesního hospodářství. To kopíruje zkušenosti většiny zemědělců, kteří se o získání financí do lesů pokoušeli.

Historie a činnost farmy

Rodina Tvarůžkových vydržela na Opavsku hospodařit (jako několik dalších soukromníků) i za komunistického režimu. Až do roku 1984 vlastnili asi 20 hektarů. Statek, který zdědil otec dnešních hospodářů, ale stát zabral a v roce 1991 vrátil pouze polovinu. O druhou část bylo nutné se soudit. V roce 1996 končily místním lidem smlouvy o pronájmu pozemků místnímu družstvu, Tvarůžkovi proto získali naráz asi 150 ha půdy, další pozemky přibírali postupně. Až do roku 2010 tedy hospodařili asi na 350 hektarech se čtyřmi zaměstnanci.

Před dvěma lety odkoupili krachující bývalé družstvo a s ním získali i 700 ha pozemků. Bylo nutné zcela změnit fungování celého podniku – vymýtít byrokracii, zkonsolidovat ekonomiku a podnik oddlužit. Zároveň začali řešit také nevyrovnané majetkové podíly, které podnik dosud odkládal

(vyplacena byla už částka kolem milionu korun). V současnosti tedy bratři s rodinami hospodaří na více než 1000 ha pozemků, kromě klasických plodin a krmiv pro zvířata na nich pěstují také již zmíněný ostropestřec. Zvýšit se samozřejmě úměrně musel počet zaměstnanců – nyní kromě rodiny pracuje 7 lidí v rostlinné a 8 v živočišné produkci. Pořád je to ale méně než v původním podniku...

Chov prasat je bohužel dlouhodobě nerentabilní.

Vynikající sýry vyrábí u Tvarůžků už teď.

Ze živočišné výroby se věnují chovu masného skotu (stádo asi 450 kusů), chovu mléčných krav (400 kusů) a okrajově výkrmu prasat (kolem stovky kusů) – ten je ale dlouhodobě prodělečný. K obhospodařování asi 20 ha lesa mají také několik chladnokrevných koní. S chovem masného skotu souvisí další podnikatelský záměr. V současnosti se vykrmený skot nechává porážet v Polsku a Tvarůžkovi uvažují o stavbě vlastní bourárny na farmě. Pokud se týká výroby mléka, i zde se rýsuje možnost vylepšit ekonomiku – manželky obou bratrů zatím pokusně vyrábějí vynikající sýry a zvažují pořízení malé mlékárny.

- **Farma Koňákov**

PRV bylo využito například na obnovu sila.

Projekty PRV

Také majitel farmy Koňákov Gustav Kotajny má zkušenosti s více projekty PRV. V loňském roce se podařilo zrealizovat stavbu seníku o kapacitě 2000 balíků sena (dotace z PRV 1,7 mil. Kč) a nedávno byla také dokončena rekonstrukce sila (dotace 0,6 mil. Kč). Silo bylo navíc přizpůsobeno i jako vyhlídková plošina pro návštěvníky. Kromě toho bylo do farmy v průběhu posledních asi deseti let investováno dalších 30 miliónů korun, takže na vzhledu a vybavení farmy je to rozhodně vidět.

Tím ale pro pana Kotajnyho nic nekončí. Schválená je další žádost z PRV – projekt stavby vlastní bourárny přímo na farmě. S žádostí byly ale navzdory zjevné formální chyby velké problémy a platební agentura ji neschválila. Situaci pomohlo vyřešit až přezkoumání postupu v Přezkumné komisi Mze pro projekty PRV, která byla z popudu zemědělské veřejnosti zřízena teprve před rokem a která již pomohla odstranit formalistický přehnaně byrokratický přístup u desítek projektů.

Další dva projekty má Gustav Kotajny v přípravě – oba se týkají energetického využití biomasy. Jeden z projektů je bioplynová stanice, která by měla (podobně jako BPS na farmě rodiny Basařových) plyn vyvíjet z travní senáže, hnoje a v létě také z mláta. Výkon BPS je plánován na 125 kW a využití tepla pro zázemí farmy je samozřejmostí. Kromě toho by pan Kotajny rád začal s technologií čištění bioplynu tak, aby se dal použít i jako alternativní palivo pro zemědělské stroje.

Pohled z vyhlídkové plošiny na silu na Beskydy.

Historie a činnost farmy

Předkové současného majitele farmy do Koňakova, což je nejmladší ves v Podbeskydích, přišli v roce 1848 z Francie a začali zde provozovat hospodu a statek. Za války statek zabrali Němci a po válce byl přidružen k JZD. „Spolupráce“ fungovala celkem dobře, rodina mohla bydlet na svém a celkem dobře se užívala. To se ale příliš nezamlouvalo nadřazeným a proto zde byl v roce 1974 zřízen státní statek a rodině zůstal pouze záhumenek a zaměstnání na státním statku.

V roce 2000 se Gustav Kotajny rozhodl statek obnovit a nyní hospodaří na 380 hektarech. Z nich je pouze 25 ha vlastní půdy – cena půdy je v této oblasti příliš vysoká (až 1,5 mil. korun za hektar). Důvodem je velká výstavba v okolí velkých měst. Všechny pozemky jsou zatravněné, 120 ha jsou

louky, zbytek pastviny pro skot a ovce. Ve zdejších podmínkách je tento způsob hospodaření racionálním rozhodnutím – krajina je kopcovitá a klima chladnější.

Chov ovcí plemene Romney a masného skotu je provozován extenzívně s co nejnižšími náklady – krmí se pouze objemná krmiva a liz. Přesto se u skotu daří dosahovat velmi dobrých přírůstků a průměrný zisk je velmi slušný. Ovce zůstávají po celý rok venku na pastvinách, skot má k dispozici přístřešky a stáj. Zhruba 110 kusů je rozděleno do několika stád – čtyři z nich tvoří čistokrevný skot plemene Aberdeen Argus, další dvě menší stáda atraktivní plemeno Highland. Zhruba 10 % narozených jalovic zůstává na obnovu stáda, zbytek se odprodává.

Na střeše stáje je umístěna solární elektrárna o výkonu 2 x 30 kW.

Pan Kotajny přiznává, že rozjezdu a investicím do farmy od počátku hodně pomáhala druhá velká rodinná firma, který se zabývá strojírenstvím a má 150 zaměstnanců. Ale i přesto, že farma je pro pana Kotajnyho spíše koníčkem, práci se věnuje spolu se svým synem a dvěma zaměstnanci.

- **Farma Luční dvůr**

Projekt PRV

Využit byl program na podporu mladých začínajících zemědělců, které čerpal nastupující hospodář. Napoprvé před dvěma lety bohužel žádost schválena nebyla – bodový zisk byl příliš malý. Před druhým podáním žádosti se proto pan Klečka mladší rozhodl pro přechod na ekologické zemědělství, což už zajistilo vyšší bodový zisk a žádost prošla. Otázkou je, zda v úrodné oblasti má smysl přecházet na ekologické hospodaření. Za dotaci (1,1 mil Kč) byla pořízena půda.

Zimní ustájení pro skot je v létě využito jako hala na stroje a na podzim se zde rozloží třídička brambor.

Historie a činnost farmy

Rodina Klečkových hospodaří na bývalém zámeckém dvoře Wiesenhof (= Luční dvůr), kde byl od nepaměti provozován chov skotu pro zásobování zámku v Bartošovicích. Z původního čtvercového dvora už dnes zbyla jen asi 200 let stará stavba, kde se uskladňují brambory. Klečkoví momentálně disponují asi 550 hektary a pokoušejí se výměru rozšiřovat, bohužel ale není příliš kam. Státní půdu v okolí získal školní statek VFU, hodně půdy zde nakoupili spekulanti a v okolí je navíc velká konkurence velkých podniků, takže nezbývá než kupovat menší pozemky od vlastníků.

Chovný materiál je kvalitní, byl využit embryotransfer a inseminační dávky až z Kanady.

Na téměř 400 hektarech orné půdy pěstují Klečkoví pšenici, ječmen, řepku, kukuřici sóju, oves a brambory. Většina sklizně je prodávána do Polska, sója do zpracovatelských podniků v ČR u zahraničí. Na travních porostech se buď pase stádo 60 kusů masného skotu plemen Charolais nebo jsou využity jako louky. Zhruba třetina produkce se spotřebuje, zbytek jde do prodeje. Rostlinná výroba je v úrodné oblasti Hané úspěšná a tvoří asi 95 % zisku farmy. Největší průměrný zisk dlouhodobě zajišťuje sója. Právě proto jdou investice hlavně do moderní techniky a technologií.

- **Tomáš Ondruch, Valašská Bystřice**

Hlavní činností farmy je výroba a prodej ovčích sýrů.

Projekt PRV

Podobně jako na předchozí farmě i zde byl využit dotační titul pro mladé a začínající zemědělce. Využití finanční podpory směřovalo na nákup strojů na sklizeň píce. Problém uspět farmář neměl, protože je již od roku 1997 v ekologickém režimu, což jej zvýhodnilo v bodovém hodnocení.

Historie a činnost farmy

Se zemědělskou činností začal otec Tomáše Ondrucha v roce 1991 a už od začátku bylo rozhodnuto, že farma se zaměří na chov ovcí a produkci mléka. Zvoleno bylo plemeno Východofríská ovce, ale v současnosti je stádo kříženo francouzským mléčným plemenem Lacaune.

Práce psa je na farmě nepostradatelná.

Chov probíhá tzv. karpatským způsobem. Bahnění začíná v zimním období, zhruba do konce dubna jsou jehňata s matkami a po začátku pastevního období se bahnice vyženou na pastvu a začnou se dojit. Dojení končí zhruba v polovině října, opět s pastevní sezónou. Po ní se ovce ostříhají (cena vlny je nyní údajně poměrně dobrá, takže ji lze prodat, dříve byla vlna částečně zpracovávána na farmě) a ovce se opět vrátí do stáje a připustí. Bahnic je na farmě asi 110 kusů, ročně se od nich narodí kolem 150 jehňat. K zapuštění všech bahnic stačí mít ve stádě tři plemenné berany. Na obnovu zůstává asi 40 jehnic (bahnice vydrží v chovu asi 5-8 let), ostatní se prodají dále do chovu, případně milovníkům jehněčího. Beranci zůstanou až do srpna ve stáji a vykrmují se. Ondruchovi na farmě každoročně pořádají trh beranů, takže část zdejších odchovanců jde zpět do chovu, ostatní jsou prodáni na maso.

S použitím dojírny, kterou zkonstruovali přímo Ondruchovi, lze podojit stádo 110 ovcí za hodinu.

V době návštěvy farmy právě probíhalo dojení ovcí a to bylo pro všechny velkým zážitkem. Ondruchovi vymysleli vlastní technologii kruhové dojírny, kterou dokonce již řadu let také vyrábějí pro další zájemce. Dojírna je umístěna na okraji výběhu. Do čekárny naženou ovce ovčáctí psi a celou dobu se starají i o plynulé nahánění ovcí na dojírnu. Bez jejich pomoci by nebylo možné stádo tak lehce zvládnout. Otáčení plošiny zajišťuje přímo dojič a zároveň se tak automaticky vysypává krmení ovcím do středu dojírny. Dojení všech 110 ovcí tak jeden člověk zvládne za zhruba hodinu. Dojí se dvakrát denně, průměrná užitkovost je asi 1 litr mléka. Mléko je okamžitě zpracováváno v mlékárně na sýry a tradiční žinčicu. O výrobky je zájem a zákazníci si už zvykli přijíždět nakupovat přímo na farmu.

- **Zahradnictví Nedělník, Otaslavice**

Projekt PRV

Rodinné zahradnictví Nedělníkových v Otaslavicích na okraji úrodné oblasti Hané čerpalo finanční prostředky z PRV na stavební a technologické vybavení provozu. Úspěšné byly projekty na stavbu skladů, několika foliovníků a chladírny, naopak neuspěli při žádosti o podporu nákupu třídící linky na cibuli. Tu se ale nakonec podařilo nakoupit bez dotace. Náklady na jeden fóliovník se pohybují kolem 0,5 mil. Kč, financování z PRV pokrylo asi 40-50% investic.

S podporou z PRV bylo postaveno několik moderních fóliovníků.

Další podporu čerpala rodina v rámci programu Předčasné ukončení zemědělské činnosti (1.3.3. - PUZČ), kdy dva synové přebírali rodinný podnik od otce. S tím souvisí i dotace pro mladé začínající zemědělce (1.3.2), z té byla pořízena mechanizace a částečně skladovací prostory. Další finance byly čerpány z povodňového fondu, který zahradnictví přispěl na pořízení závlahového bubnu. Závlahy jsou v tomto regionu, kde Dražanská vrchovina tvoří srážkový stín, zcela nezbytné. Většinu z nich si rodina vybudovala svépomocí – vodu odebírají z místního rybníka.

Projekty zpočátku Nedělníkovci podávali s pomocí poradenských firem, po načerpání zkušeností s podáváním žádostí už další projekty zpracovávali sami. Chválí si přitom místní regionální odbor SZIFu, kde jsou úředníci velmi ochotní a zemědělcům dokážou poradit a pomoci.

Naopak špatnou zkušenost měli s budováním společného zařízení, které chtěli postavit společně s obcí v rámci probíhající pozemkové úpravy. Zahradnictví mělo poskytnout pozemek (4 ha) a obec měla na pozemku vybudovat rybník. Ten by v budoucnu patřil obci, ale zahradnictví by mělo právo z něj odebírat vodu na závlahy. Rybník měl mít i rekreační využití a okolo měla vést cyklostezka. Ve stádiu, kdy byl vybudován náhon a hotová skrývka pro rybník však byl celý projekt zastaven s odůvodněním, že se nejednalo o původní záměr obce. Všechny provedené úpravy v terénu byly uvedeny do původního stavu a o zbytečně vynaložených prostředcích na stavbu a posléze zrušení stavby lze jen spekulovat.

Historie a činnost farmy

Manželé Nedělníkoví byli prvními, kdo opustili místní JZD. I to se zabývalo pěstováním zeleniny, ale bylo jen špatně vybavené a disponovalo pouze jedním skleníkem. Nedělníkoví s pomocí majetkových podílů po rodičích získali z JZD část areálu a začali rozvíjet firmu. Postupně rozšířili výměru až na 70 ha - z toho na 50 pěstují zeleninu, na 5 ha jsou sady (švestky a meruňky) a zbytek slouží pro pěstování obilí a brambor, pořídili mechanizaci a začali se stavbou skleníků. S prací rodině pomáhá dalších 13 stálých zaměstnanců, v létě je vždy nutné zaměstnat dalších asi 12 lidí a samozřejmě brigádníky podle potřeby.

Vlhkost a teplota ve fóliovníku je automaticky hlídána a řízena.

Na farmě se v současnosti pěstuje asi deset druhů zeleniny – hlavními plodinami jsou cibule, celer, cuketa, paprika, okurky, rajčata a rané košťáloviny. O počátku pěstovali zeleninu systémem integrované produkce, což sice představuje mnoho byrokratických úkonů, na druhou stranu se ale pro farmu jedná o poměrně citelnou částku. Teplomilná zelenina se pěstuje ve sklenících, kde je vždy na jaře zaseta nějaká raná předplodina (ředkvičky, salát apod.). Fóliovníky si Nedělníkoví velmi chválí – stavěla je polská firma, rovněž technologie a konstrukce jsou polské (mají lepší sněhovou únosnost než konstrukce stavěné na podmínky jižní Evropy), pouze speciální fólie je z Francie. Fóliovníky jsou vybavené automatickou ventilací, která řídí teplotu a vlhkost.

Malá část produkce se prodá přímo na farmě – sortiment zeleniny je poměrně široký a je doplněn ovocem ze sadu, na jaře o balkónové květiny a zeleninovou sadbu, trvalky a substrát a základní zahradnické potřeby. Zatím se prodává pouze dvakrát týdně, ale záměrem je udělat na farmě zahradní centrum. Rozhodující část výpěstků je prodána přes ČEROZ, který zajišťuje prodej do supermarketů. Samozřejmě je zde ale problém boje s cenou a s dovozy z Polska – v oblasti střední Moravy jsou Nedělníkoví posledními, komu se podařilo zachovat pěstování cibule.

- **Vinařství Vaďura, Polešovice**

Projekt PRV

Vinařská rodina Vaďurových využila několik dotací z PRV v době, kdy byli vinaři bodově zvýhodněni, a bylo jednodušší na dotaci dosáhnout.

Celkem tři podané projekty

v opatření přidávání hodnoty potravinářským výrobkům vypracovával poradce, který se specializoval právě na dotace pro vinaře. Ze získaných peněz (celkem asi 4 mil. korun) bylo nakoupeno moderní vybavení provozu – např. nerezové tanky pro řízené kvašení.

Moderní vybavení umožňuje ročně vyrobit 200.000 litrů vína.

V současné době jsou v podstatě jedinými financemi, které vinaři dostávají, dotace na podporu výsadby vinic. I ta je už ale v současnosti nižší a lze uplatit jen v případě, že má vinař k dispozici právo na opětovnou výsadbu. Případně lze koupit také právo na novou výsadbu ze státní rezervy, v tom případě však už nelze uplatit dotaci. Je zde také nový dotační titul na pořízení lisů, filtrů a dalšího vybavení, dotace je poskytována přímo z Mze a podle slov vinaře je poměrně těžké ji získat.

Historie a činnost farmy

Vinařství svou činnost začalo v poslední obci Zlínského kraje Polešovicích, kde má vinařství tradici a dokonce zde funguje šlechtitelská stanice, v roce 1992 na pozemcích vrácených z JZD, začali s vinicí 0,5 ha a s jedním sklepem a postupně začali přikupovat další sklepy ve vsi (jeden ze sklepů patřil původně k nedalekému Velehradu)

a pozemky a na nich vysazovat révu. V současnosti Vaďurovi hrozny pěstují na 12 hektarech vlastních vinic, a aby vytyžili kapacitu moderně vybaveného provozu, z dalších cca 25 ha nakupují hrozny ke zpracování. Ročně tak rodina a jejich 8 zaměstnanců vyrobí asi 200 tisíc litrů kvalitního vína. Se sklizní hroznů a péčí o vinice ale samozřejmě pomáhá ještě několik dalších zaměstnanců – zhruba 14 jich pracuje na vinici průměrně 5 hodin denně.

Principy pěstování nám pan Vaďura mladší vysvětlil přímo ve vinici.

Moderní vinařský provoz vznikl v bývalé přečerpávací závlahové stanici nad obcí, kterou pan Vaďura koupil v roce 2006. Tu postupně rekonstruuje a vybavuje technologií a vznikl zde také penzion pro 20 lidí, kde se ubytovávají především klienti vinařství a cykloturisté. Služby také často využívají firmy, které si oblíbily možnost pořádání degustace pro své klienty a zaměstnance. Vinařství si už dokázalo vybudovat solidní pověst, takže s odbytem není problém – asi 95% se prodá přímo ze sklepa a z vlastních dvou vinoték, okrajově dodávají dalším prodejcům vína.

V oblasti se daří především odrudám Rýnský ryzlink a MOPR, Vaďurovi ale pěstují daleko více odrud především bílých hroznů. Na části vinic jsou také vysazeny nepříliš známé odrůdy, ve spolupráci se zdejší šlechtitelskou stanicí – jako příklad lze uvést odrůdu Floriánka (kříženec Veltlínského červeného raného a Müller Thurgau), která se vyznačuje vysokou cukernatostí nebo odrůdu Sevar (Svatovavřínecké x Seyve Villard), která je velmi odolná a skoro není třeba ji ošetřovat. Letos ale nebyly největším nepřítelem vinařů plísňe, ale velký mráz, který například v Polešovicích zničil asi 15 % hroznů, a také část mladých vinic pomrzla. Vaďurovi sice využívají pojištění, které však podle jejich vyjádření rozhodně nepokryje škody.

Tento sklep dříve skrýval mešní víno pro Velehrad.

Velkým problémem pro české a moravské vinaře je nedávno schválená úprava spotřební daně na víno, kterou musí nově platit každý vinař, který vyrobí více než 2000 litrů vína, ve výši 10 Kč/litr. V situaci, kdy je do ČR 70 - 80 % vína dováženo, často za dumpingové ceny, to vinaři považují za velmi tvrdý zásah. Navíc je na Moravě veřejným tajemstvím, že velká část dovezené produkce je v ČR přebaleno a prodáváno jako víno moravské.

- **Milan Novák – NOMINAL, Vídeň**

Projekt PRV

V případě Milana Nováka se jedná o úspěšný projekt na vybavení potravinářského provozu. Zároveň ale pan Novák prošel několika koly PRV neúspěšně, postupně získával zkušenosti a k fungování PRV má také nějaké výhrady, především pokud se týče nadbytečné byrokracie.

Milan Novák žádal o dotaci na rekonstrukci objektu a technologie – neúspěšně, podruhé žádal o finance na tentýž účel, ale jednalo se o nižší částku – projekt opět neuspěl, potřetí dotaci sice získal, ale už pouze na část technologie (1,4 mil. Kč). Projekt vypracovávala specializovaná firma. Pan Novák se po schválení dotace potýkal s problémy – na dotaci nakupoval šest strojů a tak všechny potřebné dokumenty vyřizoval šestkrát, ačkoliv se jednalo pouze o jednu dotaci. Přesto PRV považuje za velmi smysluplný program, důležité je ale je, mít už aspoň nějakou zkušenost. To potvrzuje i fakt, že připraven už má další projekt.

Historie a činnost farmy

Linka na balení výrobků.

Milan Novák začal hospodařit s bratrem v roce 1992, kdy od příbuzné koupili statek s 30 hektary půdy. Statek bylo nutné kompletně zrekonstruovat, což zabralo hodně úsilí. Postupně se podařilo získat další půdu a dnes je celková výměra více než 100 ha. Zpočátku Novákovi zkoušeli fungovat jako rostlinná ekologická farma s produkcí špaldy a ekologických osiv, bez živočišné výroby to ale příliš nefungovalo a situaci také hodně ztěžovala kontrolní organizace a její příliš agilní kontroloři. Novákovi proto hledali další možnosti a napadlo je vlastní produkci zpracovávat na instantní kaše, směsi na pečení a vaření a extrudované výrobky. Díky tomu, že provoz je velmi dobře technologicky vybaven na třídění, čištění a hlavně zpracování obilí, olejnin a dalších produktů, nabízí firma také smluvní zpracování.

V provozu se vyrábí například makové náplně do pečiva (odběratelé si nakoupí mák a nechají zpracovat), několik směsí na pečení bezlepkového pečiva, bezlepkové suroviny na vaření (např. kukuřičná strouhanka), extrudované produkty (jako polotovar i konečný výrobek), několik druhů instantních kaší a další. Část výroby je nyní v rekonstrukci, protože vznikly problémy s novou normou pro bezlepkové výrobky – zásadně se snížila hranice obsahu lepku a mnoho provozů tak muselo ukončit výrobu bezlepkových produktů, pan Novák se dokázal přizpůsobit a daří se limit dodržovat.

Firma NOMINAL prodává své výrobky i v zahraničí.

Na výrobky firmy NOMINAL lze narazit celkem běžně ve velké části maloobchodních řetězců v ČR, v obchodech se zdravou výživou a nakoupit lze i v eshopu. Firma se ale neomezuje jen na naši republiku – prodávají na Slovensko, do Maďarska a Švédska. Podnik má celkem třináct zaměstnanců, pouze jeden pracuje v prvovýrobě, ostatní v potravinářském provozu.

Na polích se pěstuje asi 30 až 40 ha pšenice a 10 ha žita – na zpracování do směsí, zbytek výměry je využit pro produkci osiv, hořčice a řepky. Veškerá úroda může být uskladněna ve starších silech. Milan Novák nyní uvažuje o dalším podnikatelském záměru – založil asi 18 ha porostů rychlerostoucích rostlin (topoly, vrby, lísky, ozdobníci).

Celkové hodnocení:

V rámci aktivit Celostátní sítě pro venkov byly zemědělskou veřejností (převážně z Ústeckého kraje) provedeny výše uvedené odborné prohlídky celkem 19 farem, které byly úspěšné s podáním i realizací projektu v některém z opatření Programu rozvoje venkova, případně byly podpořeny z jiných dotačních programů dostupných v České republice. Farmy byly vybírány tak, aby účastníci prohlídek měli možnost vidět co nejpestřejší využití PRV, zároveň aby velikost i zaměření farem bylo rozličné. V průběhu cesty byly navštíveny farmy, kde jsou projekty již po realizaci a jiné naopak ve stádiu přípravy či realizace. Zemědělci tak mohli sdělit své zkušenosti z různých fází projektu.

Cestu lze hodnotit jako přínosnou po všech stránkách – jednak měli účastníci možnost poznat hospodaření v různých koutech republiky, s různým zaměřením a různým pohledem na věc a především přinesla rámcový pohled do realizace PRV v praxi a nyní umožní nejen přítomným účastníkům (převážně soukromým zemědělcům), ale i dalším potenciálním žadatelům o dotaci z PRV, aby optimalizovali své plánované podnikatelské záměry. Cílem cesty totiž především bylo přenést podstatné informace a zkušenosti z realizace mezi širší veřejnost. Zpráva bude v upravené formě dále medializována, a to prostřednictvím celostátního zemědělského týdeníku, v Selské revui (oficiální tištěný zpravodaj ASZ) i prostřednictvím webových stránek ASZ.

Účastníci cesty hodnotili vysokou úroveň navštívených farem i formy a způsob zajištění všech prohlídek.

Zpracovala Ing. Veronika Kutilová, odborná referentka ASZ ČR (účastník prohlídky), dne: 13. 7. 2012